

COLLECTIE OUDE FLESSEN VAN

Piet Smit graaft in het glazen verleden

(Door Herbert van Zijl)

NIEUWEGEIN — Het begon een jaar of zeven geleden. Piet Smit (37) uit Nieuwegein vond op het terrein van zijn werkgever, de Watertransport Maatschappij Rijn- en Kennemerland, een oude beu-

gelfles. „Pieneman” stond er op.

Smit ging op zoek en ontdekte de firma Pieneman in de Jeruzalemssteeg in Utrecht. De fles bleek vijftig tot zestig jaar oud.

Maar daarmee kwam geen eind aan de inspanningen van Smit. Nu, zeven jaar later, heeft de Nieuwegeiner een omvangrijke verzameling oude flessen opgebouwd. Bijna vijfhonderd stuks. Een flink deel van dit fraaie glaswerk is tot en met 10 januari te zien in de vitrines van de drie Nieuwegeinse bibliotheken.

„Het is hier net een afgebrand dorp”, zegt Piet Smit als we de huiskamer binnen gaan. „Het meeste staat in de

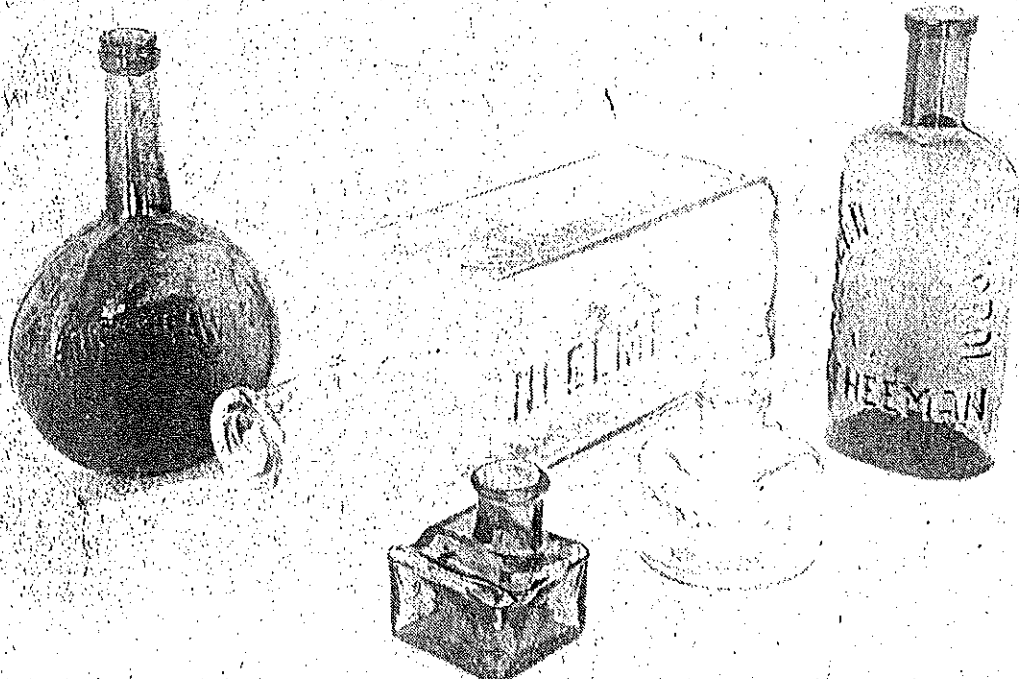
bibliotheek”. Toch is de woning aan de Anjerhof 8 bepaald niet verstoken van glazen attributen. Vooral het antieke kastje met een hele verzameling inktpotjes trekt de aandacht. Een mooie plek om even voor de fotograaf te poseren.

„Ik hou van oude spullen”, verklaarde de Nieuwegeiner wijzend op het interieur van de huiskamer. „Ze ademen een bepaalde sfeer uit. Het leeft. Soms zit ik een avond lang in zo'n moderne witte huis-

kamer. Best mooi. Maar dan ben ik toch altijd weer blij wanneer ik hier binnenstap. Dit is mijn smaak”.

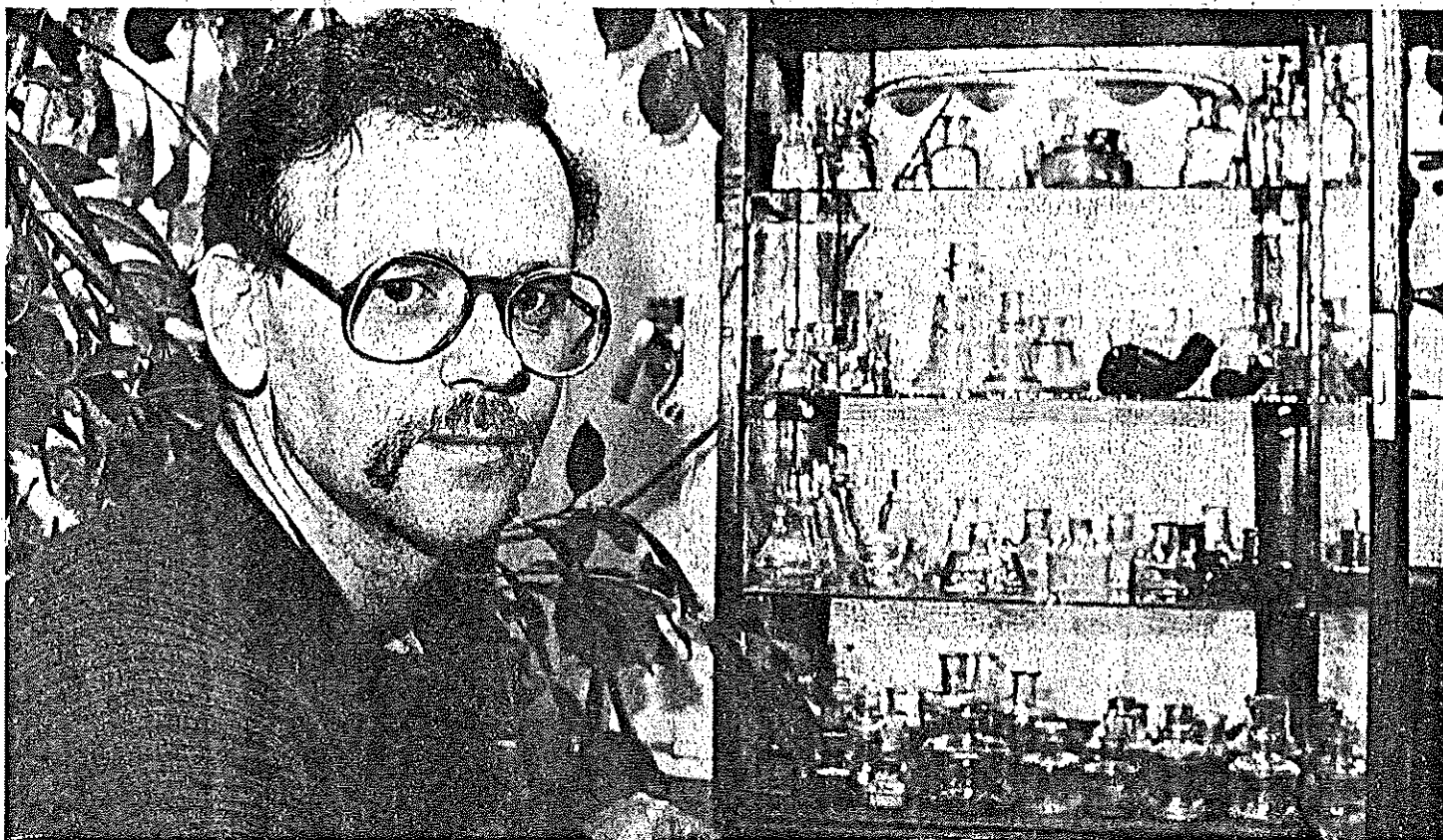
„Het verzamelen heb ik waarschijnlijk van mijn vader geërfd”, vervolgt Piet Smit. „Dat was een op en top verzamelaar”.

Lang niet alle flessen vallen onder de verzamelwoede van Smit. Zijn belangstelling gaat vooral uit naar de flessen die voor 1930 werden geproduceerd. Na die tijd deden de machinaal gefabriceerde fles-

ENKELE EXEMPLAREN uit de collectie van Smit. Van links naar rechts: kinawijnfles, inktvoorraddfles, twee inktpotten en een gifles (foto Cor van Bommel)

NIEUWEGEINER TE ZIEN IN BIBLIOTHEKEN

PIET SMIT: „Dit is mijn smaak”

sen hun intrede. Een echt mas-saproduct, waarbij de ene fles niet van de andere te onderscheiden is. Smit: „Ik ben gek op oorspronkelijke dingen. Met de hand gemaakte flessen spreken mij aan, je ziet als het ware wie dat ding heeft gemaakt. Daar gaat een zekere charme vap uit”.

MISVATTING

Smit maakt van de gelegenheid gebruik een wijd en zijd verspreide misvatting uit de wereld te helpen: „Veel mensen denken dat een fles met een naad machinaal gefabriceerd moet zijn. Maar dat is niet altijd waar. Aan het begin van de vorige eeuw werden flessen gemaakt met behulp van mallen. Mallen van perenhout of van klei. Ook in die flessen is een naad te zien”.

Het is duidelijk: in relatief korte tijd heeft Smit een grote kennis op het gebied van glas en glazen voorwerpen opgedaan. De geschiedenis van het glas is dan ook zeker de moeite waard om te worden bestudeerd. De Phoeniciërs kenden al de mogelijkheden van het glas. In de loop der tijden is het breekbare goed een steeds belangrijker plaats in de gemeenschap gaan innemen.

Neem de Middeleeuwen. De mensen gebruikten in die tijd een fles heel wat keren. Maar zodra in de familie een ziekte werd geconstateerd, verwijderden ze al het glaswerk uit

angst voor verdere besmetting. Oude beerputten zijn dan ook mooie bronnen voor de verzamelaars van glas. Niet zelden komen er puntgave flessen uit te voorschijn.

BRONNEN

Maar Smit heeft zijn eigen bronnen. Want een oude beerput wordt niet dagelijks ontgonnen. Bovendien staan in zo'n geval de archeologen klaar met schep en stoffer. Smit zoekt vooral op oude vuilstorten. Hij vertelt: „Hier in de omgeving zijn heel wat voormalige vuilstorten van de stad Utrecht te vinden. Dat zijn prima bronnen. Onder een dun laagje grond vindt je de mooiste flessen. Vooral de plaats waar nu de wijk Lunetten is gebouwd, was voor mij bijzonder interessant. Rond het begin van deze eeuw is op die plaats bagger uit de stadsgrachten gestort. Daar heb ik heel wat oud materiaal gevonden. Jammer genoeg is dat nu voorbij”.

Piet Smit blijft zoeken naar nieuwe vindplaatsen. Met een schep en een greep achterin de auto gaat hij op pad. Vele uren brengt hij spittend en gravend door. Geen rommelmarkt blijft onbezocht. Smit: „Vaak kom je er voor niks. Maar een enkele keer tref je bijzondere spullen aan en kun je voor een paar gulden een uniek stuk glas op de kop tikken. Meestal weten degenen die zo iets aan-

bieden niet wat ze verkopen. Soms is de fles gebruikt als lampevoet en beschilderd. Dan is het ook niet makkelijk om te zien of dat glas waardevol is”.

De Nieuwegeiner is een van de leden van het eerste uur van de verzamelaarsclub De Oude Flesch. Deze club is in vijf jaar tijd uitgegroeid tot een officiële landelijke vereniging met ongeveer zeventig leden. Smit: „Eigenlijk valt dat ledental mij een beetje tegen. Ik had gedacht dat er meer belangstelling zou zijn. Kijk bijvoorbeeld maar naar Amerika. Daar is flessenverzamelen in omvang de derde hobby van het land. Er zijn achthonderd verzamelaarsclub met zo'n drie miljoen leden. Voor echt unieke stukken worden dan ook flinke prijzen betaald. Gelukkig is dat hier niet het geval. De leden van de Oude Flesch helpen elkaar zoveel mogelijk om op goedkope wijze aan de voorwerpen te komen”.

„Zo zijn er binnen de club veel leden die oude jeneverflessen sparen. Als ik ze een plezier kan doen met zo'n fles, doe ik het. Op hun beurt zijn zij bereid „echt Utrechtse” flessen af te staan. Want daar ben ik als geboren en getogen Utrechter zeer in geïnteresseerd. Soms kun je aan de hand van het zegel op de fles achterhalen waar dat ding vandaan komt”.

„Ik heb bijvoorbeeld medi-

cinale flesjes van onder andere de Utrechtse drogist Van de Bergh en een jeneverfles met glaszegel van de firma Hofman uit de Adelaarstraat. Die firma bestaat nu nog”.

SUPERMARKT

Hoewel Smits belangstelling vooral uit gaat naar de flessen van voor 1930, maakt hij uitzonderingen voor echt fraai glaswerk uit het recentere verleden. „Je kunt die grens natuurlijk nooit zo strikt hanteren”, vertelt hij. „Als een fles echt apart is, mag hij van mij machinaal geproduceerd zijn. Gisteravond dronk ik Australische wijn uit een prachtige diepbruine fles. Schitterend. Werkelijk heel mooi. Ik kijk nu eenmaal altijd naar flessen. Ook in de supermarkt, daar ben je verzamelaar voor”.

Dat niet iedereen even duidelijk is welk glaswerk binnen de collectie van Piet Smit een plaatsje verdient, merkte de Nieuwegeiner enkele jaren geleden tijdens de grote verzamelaarsbeurs. Smit: „Er kwam een vrouwtje naar mij toe. Mevrouw Jansen, ik zal de naam nooit vergeten. „Zo dus u spaart flessen”, zei zij, „dan heb ik nog wel wat voor u.

Afijn, ik ga kijken. Blijkt die mevrouw vuilniszakken vol nieuwe flessen te hebben. Ik heb 'r moeten doorverwijzen naar de glascontainer...”